

Groeien we door?

De deelname van leerlingen aan het speciaal (basis)onderwijs kent sinds de start van het passend onderwijs een gestage groei. Het totaal aantal leerlingen in de basisschoolleeftijd daalt jaarlijks met 2,5 à 3 procent, terwijl het aantal leerlingen dat een toelatingsverklaring krijgt voor het speciaal basisonderwijs (Sbao) of ZMOK stijgt. Doen we iets niet goed? Zijn er oorzaken aan te wijzen en wat kunnen we beter doen? We legden deze vragen voor aan het Kohnstamm-instituut, dat ook betrokken is bij de landelijke rapportage over de ontwikkelingen in het passend onderwijs. Het onderzoek betrof drie schooljaren (2014-2017).

KOHNSTAMM
INSTITUUT
Wolke van Kohnstamm

Het volledige onderzoeksrapport is beschikbaar op de website van het samenwerkingsverband.

swvkopvannoordholland.nl

Een veelvoud van factoren lijkt ten grondslag te liggen aan de toename van het aantal toelaatbaarheidsverklaringen in het samenwerkingsverband. Welke zijn dat? Eigenlijk is er geen peil te trekken op waar de leerlingen vandaan komen. Vanzelfsprekend komen de meeste uit het regulier basisonderwijs, waar jaarlijks ruim de helft van de scholen echter geen leerlingen verwijst.

Bij scholen die wel verwijzen gaat het doorgaans om één of twee leerlingen per jaar. Bovendien wisselen voor een groot deel de verwijzende scholen. Er lijkt dan ook geen aanleiding te zijn voor het samenwerkingsverband om opnieuw een brede investering te doen in bijvoorbeeld het omgaan met gedrag. De deskundigheid op scholen is volgens het voorzittersoverleg van de scholengroepen van een voldoende niveau en extra kennis is goed, breed en in voldoende mate bereikbaar.

Instroom uit voorschoolse voorzieningen

Wat opvalt, is dat de instroom van jonge leerlingen uit de voorschoolse voorzieningen stijgt. Dat is een effect dat veroorzaakt is door scherpere afspraken met de voorschoolse instellingen, waardoor leerlingen niet eerst op een basisschool terecht komen waar ze onvoldoende uit de voeten kunnen. Beleid waar voorzittersoverleg en bestuur zich positief over hebben uitgesproken. We hopen dat een flink deel van deze vroeg-verwezen (onder-instroom) leerlingen na enkele jaren kan overstappen naar het regulier basisonderwijs. Nu is het nog te vroeg om dat met cijfers te kunnen aantonen. Rond 2020-2021 zou dat effect zichtbaar moeten worden.

Groot of klein?

In het onderzoek is verder geen samenhang geconstateerd tussen de grootte van een school en het aantal verwijzingen. Groot of klein

maakt niet uit! Het maakt evenmin uit of er veel "gewichtenleerlingen" op een school zitten. Ook voor die scholen geldt dat zij niet afwijken gezien het aantal verwijzingen. Tenslotte zijn er jaarlijks ongeveer vijf scholen die drie tot zes leerlingen verwijzen. Als dat telkens de zelfde scholen zouden zijn dan was er voor het samenwerkingsverband de mogelijkheid om samen met de betrokken schoolbesturen te kijken welke maatregelen getroffen kunnen worden om het tij te keren. 'Helaas' gaat het elk jaar om andere scholen.

Vluchtelingen

Een in het algemeen toeneemende pittige gedragsproblematiek draagt volgens het rapport bij aan de geconstateerde stijging. Voor een deel komt dit voort uit een toename in de gezinsproblematiek en een groeiend aantal leerlingen met een vluchtelingenachtergrond, met name in het laatste onderzoeksjaar 16-17. Aan het beperken van de laatste oorzaak draagt het samenwerkingsverband bij, doordat het beschikt over drie Centrale Opvang Locaties (COK's) in haar werkgebied. Dat laat onverlet dat ernstig getraumatiseerde kinderen uit recente oorlogsgebieden toch aangewezen blijven op een speciale vorm van onderwijs; een bovengemiddeld aantal gaat naar een school voor ZMOK of ZMLK.

Niet één oorzaak

Kortom, er is niet één oorzaak aan te wijzen voor de stijging in deelname aan speciaal (basis)onderwijs, daar waar het speciaal basisonderwijs constateert dat hun populatie eerder 'zwaarder' is geworden dan eerder het geval was. Dat wijst er op dat ook de procedure bij verwijzing van leerlingen goed in elkaar steekt

en er al meer leerlingen in het regulier onderwijs opgevangen kunnen worden. Op een aantal van de hierboven belangrijke geopperde oorzaken heeft het samenwerkingsverband nauwelijks tot geen invloed. Dat geldt ook voor zaken als klassengrootte en het aantal ondersteuningsvragen per groep (gemiddeld vijf). Daar wordt in de huidige begroting maximaal ruimte voor gemaakt en dat blijft ook het uitgangspunt. Bestuurlijk zijn daar duidelijke uitspraken over gedaan. In het ondersteuningsplan is al enkele jaren sprake van de optie om in te zetten op het werken met audits op het gebied van ondersteuning. Uit te voeren in de scholengroepen om de kwaliteit van de ondersteuning op een zo hoog mogelijk niveau te brengen en te houden. Misschien kan een dergelijke activiteit een bijdrage leveren. In ieder geval is door de rapportage duidelijk geworden dat de algemene basiskwaliteit op vrijwel alle scholen nu al wordt gerealiseerd. Welke scholengroep pakt deze groei-optie als eerste op?

Andrew Albers

'Extra kennis is goed, breed en in voldoende mate bereikbaar'